

центральною фігурою, яка, будучи професійним юристом, зобов'язана забезпечити захист порушених прав і захистити довірителя від можливих судових помилок.

Спробуємо визначити, що представляють собою судові помилки.

Судова помилка — процесуальна діяльність суду (судді), яка пов'язана з неправильним сприйняттям, аналізом або відтворенням норм закону, відступом від принципів правосуддя, що виразилася в ухваленні судового рішення з підставами для його скасування або зміни, що порушує права, свободи і інтереси сторін та (або) інших осіб, які беруть участь у справі.

До ознак, що характеризують судову помилку, варто віднести:

1) судова помилка являє собою процесуальну діяльність, причому не будь-яку, а неправомірну;

2) судова помилка — неправомірна процесуальна діяльність конкретного суду (судді);

3) судова помилка відображається і фіксується в процесуальному документі — судовому рішенні, в якому неодмінно повинні міститися підстави для його скасування або зміни;

4) в результаті судової помилки порушуються права, свободи і законні інтереси суб'єктів правовідносин.

Варто зазначити, що не всі помилки ведуть до зміни або скасування судового рішення. Але попередження судових помилок є результатом дій адвоката, безпосередньо спрямованих на захист прав, свобод та законних інтересів свого довірителя. Для ефективного подолання судових помилок варто підвищувати професійні якості діяльності адвоката щодо усунення судових помилок, приділяти більшу увагу професійній підготовці адвокатів, вдосконалювати освітній процес юристів і якості відбору фахівців. На підтвердження даної думки, хочемо відмітити, що, наприклад, згідно ст.6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» «адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю» (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року // Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>). Але, якщо порівняти, наприклад, вимоги які висуваються до посади нотаріуса, то можна помітити, що до особи, яка бажає зайняти посаду нотаріуса Закон України «Про нотаріат» висуває більш суворі вимоги. Так, згідно ч. 2 ст.3 даного закону, «нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю» (Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/print14_76908134172530). Хоча, на нашу думку, значення професійної діяльності адвоката нічим не менше ніж значення професійної діяльності нотаріуса, тому варто на законодавчому рівні підвищувати вимоги до посади адвоката, піднявши вимоги щодо стажу роботи у сфері права та передбачити необхідність майбутнього адвоката мати стаж роботи помічником адвоката не менш як один рік.

Бахчиванжи В.В.

*студента 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РЕФОРМУВАННЯ РИНКУ АДВОКАТСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Практика забезпечення громадян кваліфікованою юридичною допомогою набула в сучасному демократичному суспільстві надзвичайно важливого соціально-політичного значення. Сьогодні вдосконалення судового захисту прав і свобод громадян є необхідною умовою формування правової держави. Саме тому в умовах активізації політико-правового життя формування професійної незалежної адвокатури стає одним із пріоритетних напрямів на шляху реформування правової системи і в Україні.

Адвокатура, хоча і є інституцією недержавною, по суті, виконує функцію особливої державної ваги, позаяк захищає права громадян і сприяє зміцненню законності, демократизації

та гуманізації правосуддя. Відповідно до Конституції України завдання адвокатури полягає в забезпеченні права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах. Конституційне положення накладає на адвокатуру зобов'язання врівноважувати інтереси суспільства з правовими нормами держави. Проте в реаліях сьогодення постає чимало проблем, які унеможливають реалізацію конституційних норм і гарантій повною мірою та говорять про необхідність удосконалення організації роботи вітчизняної адвокатури. Крім того, практика функціонування юридичного ринку в Україні показала, що деякі положення чинного профільного законодавства не відповідають сучасним міжнародно-правовим стандартам.

З метою наближення національної адвокатури до європейських стандартів урядом і Міністерством юстиції України було ініційовано питання розроблення нової редакції Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». На сьогодні до Верховної Ради України подано ряд законопроектів, що несуть ряд новацій щодо діяльності адвокатів. Народний депутат І. Лапін зареєстрував проект закону «Про внесення змін до Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” та деяких законодавчих актів України» (щодо набуття статусу адвоката, відновлення гарантій адвокатської діяльності, удосконалення форм і видів адвокатської діяльності, формування та діяльності органів адвокатського самоврядування) (реєстр. № 1794 від 19.01.2015 р.). Документом передбачаються, серед іншого, збільшення цензу стажу роботи в галузі права для осіб, які виявили намір набутти статус адвоката, і терміну їх стажування; удосконалення процедури формування органів адвокатського самоврядування шляхом її спрощення та забезпечення участі всіх адвокатів у такому процесі. Також у законопроекті пропонується внести зміни до відповідних положень процесуальних кодексів щодо здійснення представництва в судах та інших державних органах виключно адвокатами (за винятком випадків, коли представництво здійснює безпосередньо уповноважений працівник юридичної особи).

Зазначимо, що, за великим рахунком, реформування адвокатури завжди торкається двох напрямів: одна частина фахівців наполягає на адвокатській монополії в наданні юридичних послуг, тоді як інша залишає право на представництво інтересів громадян у судах будь-якої особи за наявності вищої юридичної освіти. На сьогодні монополія на надання правової допомоги в Україні відсутня (на практиці виняток становить кримінальне судочинство, у процесах якого інтереси підозрюваного та обвинуваченого може представляти саме адвокат). Більшість українських експертів достатньо високо оцінюють шанси ухвалення урядом рішення про встановлення адвокатської монополії в країні. Це означатиме, що в перспективі виключно адвокат матиме повноваження здійснювати представництво інтересів клієнтів у судах у таких справах, як розлучення, розділ майна, аліменти, суперечки на предмет заповіту або спадку, житлові питання, проблеми з податковою, а також у всіх інших категоріях справ цивільного, господарського чи адміністративного судочинства, де раніше представляти інтереси фізичних та юридичних осіб міг фахівець у галузі права (не адвокат).

Головним аргументом фахівців різних рівнів на підтримку таких змін виступає світова тенденція розвинутих правових систем, що вказує на формування єдиного ринку юридичних послуг і встановлення загальних правил його регулювання. Так, різною мірою адвокатська монополія поширена в ряді європейських країн, таких як Бельгія, Франція, Норвегія, Данія, Голландія, Португалія та ін. Німеччина, наприклад, має вже 50-літній досвід успішно діючої адвокатської монополії. Причому вона стосується не тільки представництва фізичних та юридичних осіб у суді, а й їх консультування. Англія – країна з найбільш стабільною правовою системою – свого часу теж ввела адвокатську монополію та розділила адвокатів на баристерів (представництво в судах) та солісіторів (правова робота поза судами). Як приклад також можна навести практику функціонування адвокатської монополії серед азійських країн – Гонконг, Тайвань, Республіка Корея і Японія.

Прихильники ідеї монополії в Українській державі стверджують, що саме в такий спосіб стане можливим введення єдиних стандартів надання правової допомоги, покращення роботи судів та правоохоронних органів і в Україні. Зрозуміло, що запровадження новації підтримується практично всіма захисниками, які мають адвокатське посвідчення. Водночас безпосередньо адвокати запевняють, що прийдешні зміни задовольнять не тільки їхні власні інтереси, а й

служитимуть на користь громадян, які звертатимуться за юридичною допомогою: насамперед адвокат, на відміну від юриста або просто фахівця в галузі права, у разі скоєння ним правопорушення може бути притягнутий до відповідальності; таким важливим нюансом, як збереження свідчень, обмежений теж тільки адвокат; узагалі ж адвокат – це юрист, який здобув спеціальну освіту та має відповідну ліцензію для того, щоб здійснювати представництво інтересів громадян у судах. Важливо також, що адвокат обов'язково має відповідний попередній досвід роботи і це – наголошують адвокати – принципові відмінності адвоката від юриста.

Дійсно, останнім часом ВНЗ України випускають велику кількість юристів. Часто із суто комерційного інтересу. У результаті на ринок праці виходить маса «молодих спеціалістів» з відповідними дипломами, рівень знань та умінь яких, м'яко кажучи, є незадовільним. Їхня практика негативно позначається на рівні правової культури в країні. Тому саме перекваліфікація та долучення до лав адвокатів, на думку лобістів монополії, спонукатиме зацікавлених юристів відповідати високим вимогам інституту адвокатури, що, у свою чергу, забезпечить підвищення якості роботи, відповідальності та гарантії професійної діяльності захисника, а отже, створить умови для добросовісної конкуренції на вітчизняному ринку надання юридичних послуг.

Чи потрібно згадувати, що така перспектива пристосування до нових вимог монополізації була сприйнята вкрай негативно в колах практикуючих юристів, серед яких – будемо відверті – чимало дійсно талановитих і знаючих свою справу фахівців. Насамперед незадоволення викликає необхідність понести істотні витрати на складання спеціалізованого платного іспиту та проходження затребуваного стажування задля присвоєння статусу адвоката. Хоча адвокатська спільнота й запевняє, що гарантія та захист професійних прав, які надає адвокатське посвідчення, набагато переважають негатив і витрати, понесені юристами, і «віщують» проблеми лише для шарлатанів та недосвідчених юристів.

Разом з тим фахівці розглядають таку диверсифікацію та реструктуризацію ринку не стільки як «фільтр» на професіоналізм, скільки як необхідний крок на шляху інституціонального формування адвокатури – важливої складової правового суспільства. Адже саме розвиток державних інституцій у наш час є запорукою благополуччя сучасної держави.

Та все ж запровадження сьогодні виключної адвокатської монополії в Україні є питанням дискусійним. Експерти вказують на пряме порушення чинного законодавства, посилаючись на ст. 59 Конституції України, у якій зазначається, що «кожен є вільним у виборі захисника своїх прав» та рішення Конституційного Суду

Примітно, що, пропагуючи чергове новведення, влада намагається прив'язати його до успішного досвіду за кордоном. Проте в цьому випадку, схоже, ідею про абсолютну адвокатську монополію було «вирвано з контексту». Адже важливим є те, що в розвинутих країнах паралельно існують інститути державної адвокатури, а також некомерційні організації, фінансовані державою, які надають безкоштовні юридичні послуги з широкого кола питань малозабезпеченим верствам населення. В Україні ж, на жаль, проблема можливості надання кваліфікованої безоплатної правової допомоги й досі залишається не розв'язаною.

Вочевидь, трафаретне реформування може виявитися досить небезпечним у реаліях корумпованого суспільства. Наразі існує висока вірогідність маніпуляції адвокатською корпорацією та перетворення адвокатів на маріонеток, які перебуватимуть під постійною загрозою позбавлення права на провадження професійної діяльності. Тільки в країні з розвинутою правовою системою та культурою монополія не матиме шансів набути ознак узурпації.

Берташ О.В.

*студентка 5-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день попри зміни, які вносяться до податкового законодавства існує досить багато проблем щодо сплати податків адвокатами. Саме Конституцією України